

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Förstärkningsundervisning i skolan - En försöksverksamhet för fler behöriga elever, SOU 2024:94

Myndigheten för delaktighet (MFD) arbetar med att främja, guida och stödja samhällets aktörer att genomföra sina uppdrag utifrån hela befolkningens behov och förutsättningar. MFD lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

Myndigheten för delaktighet tillstyrker förslagen i betänkandet, men vill lyfta vikten av att en kommande förstärkningsundervisning utformas enligt de skyldigheter som uttrycks i FN-konventionerna om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och om barnets rättigheter, så att undervisning i möjligaste mån sker enligt barnets bästa och på ett inkluderande sätt. Det är viktigt att undervisning utanför ordinarie klass inte blir utpekande eller exkluderande. MFD vill också understryka vikten av tillbörlig dokumentation så att insatser kan utvärderas fullt ut och att externa aktörer har den information som behövs för att så långt som möjligt kunna ge adekvat stöd till elever med särskilda behov.

Myndighetens synpunkter

Övergripande synpunkter

Myndigheten för delaktighet ser positivt på att en försöksverksamhet enligt utredningens förslag genomförs. MFD ser dock inte att den ena formen för förstärkt undervisning ska behöva utesluta den andra efter försöksperiodens slut. Som utredningen redovisar finns fördelar med båda modellerna; Halvklassundervisning är en insats för alla elever i klassen som på ett bättre sätt kan upprätthålla en heterogen elevsammansättning i undervisningsgrupperna, vilket även innebär bättre inkludering och positiva kamrateffekter. Elevurval kan däremot göra det lättare att genomföra insatser i relation till specifika behov hos eleven, vilket kan få starkare kompensatoriska effekter. Utifrån följande

resonemang anser MFD dock att obligatorisk förstärkt undervisning i första hand bör ske i halvklass och först i andra hand, om nödvändigt, ska elever väljas ut för undervisning utanför ordinarie verksamhet.

I den stora grupp som årligen inte får godkända betyg och kan gå vidare till gymnasiet finns många elever med en bred variation av funktionsnedsättningar. Därför bör de konventioner och rekommendationer som rör denna målgrupp tas i beaktande i större utsträckning än vad utredningen gjort.

Inkluderande utbildning är en mänsklig rättighet. Enligt internationella konventioner som Sverige undertecknat ska skolan ta hänsyn till alla barn och elever och deras behov. Utbildningen ska organiseras så att alla ska kunna delta utifrån sina förutsättningar. Detta uttrycks i såväl konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som barnkonventionen.

Efter den granskning som FN gjort av Sverige i mars 2024 har FN-kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning uttryckt oro över ökningen av segregering i det svenska undervisningssystemet. Kommittén rekommenderar Sverige att utveckla en nationell strategi för inkluderande utbildning samt inrätta en mekanism för att övervaka och genomdriva tillämpningen av den nationella lagstiftningen om inkluderande utbildning.

Synpunkter på utvalda avsnitt

7.1.2. Förstärkningsundervisningens omfattning och utformning

MFD tillstyrker att den förstärkta undervisningen, om den sker i urval utanför ordinarie undervisning, inte ska behöva omfattas av större dokumentationskrav. MFD vill emellertid lyfta vikten av att dokumentationens innehåll står i proportion till de behov som finns hos eleverna, så att alla aktörer runt barnet, inklusive externa aktörer som Specialpedagogiska skolmyndigheten och regional habilitering och rehabilitering, ges förutsättningar att utvärdera olika insatser betydelse. Eventuella brister i dokumentationen kan riskera att försvåra kommunikationen mellan skolan och de externa aktörer som kan ge stöd till barnet och familjen.

I betänkandet Uppföljning för utveckling - ett hållbart system för samlad kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola,

SOU 2023:95 framgår att kunskaperna om villkoren för elever med funktionsnedsättningar är fragmentariska och har betydande luckor. Det gör att det är svårt att följa hur villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning utvecklas över tid, och även att följa upp hur de insatser som riktas till denna grupp fungerar. Utredningen påpekar att detta innebär att utbildnings- och funktionshinderspolitiken, myndigheter, skolhuvudmän och andra aktörer inte har ett tillräckligt kunskapsunderlag för att förverkliga alla barns och elevers rätt till

en god utbildning. Utredningen skriver vidare att det behövs bättre och systematiskt insamlade kunskaper för att kunna utforma insatser och stöd.¹ I ljuset av detta anser MFD att det vore olyckligt om stödbehov, typ av stöd och omfattningen av stödet inte dokumenteras ordentligt.

7.1.3. Organisation, effektutvärdering av försöksverksamheten och forskning

MFD vill särskilt lyfta fram utredningens bedömning att Skolverket bör skapa en referensgrupp för försöksverksamheten där bland annat huvudmannaorganisationerna, Sveriges Lärare, Sveriges Skolledare, elevorganisationerna och övriga skolmyndigheter är representerade. MFD anser att det är särskilt viktigt att involvera eleverna själva i utvärderingen och särskilt de grupper av elever som kan ha större behov av den förstärkta undervisningen.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har generaldirektör Malin Ekman Aldén (beslutande), avdelningschef Pernilla Börjesson och utredare Mikael Ståhl (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

[elektroniskt underskriven]

Malin Ekman Aldén

¹ SOU 2023:95 [Uppföljning för utveckling - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/491315/1/2023-09-14-utveckling-och-utvardering-av-forsoksverksamheten)